

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ

ਭੰਡਾਰੀ ਸੀ.ਜੇ, ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਫਰਮ ਮਦਨ ਲਾਲ-ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ।

1954 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰ: 376-ਡੀ.

10 ਜਨਵਰੀ 1956

ਟੈਰਟ-ਮਾਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ-ਮੈਕਸਿਮ "res ipsa loquitur", ਜਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ-ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਮਾਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ-ਦੇਣਦਾਰੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਾਪਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਚਿਤ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਬੋਲਦਾ ਹੈ (res ipsa loquitur) ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਮਾਲ ਕਾਜ਼ ਕੋਰਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਬੀ ਐਲ ਅਗਰਵਾਲ, ਜੱਜ, ਸਮਾਲ ਕਾਜ਼ ਕੋਰਟ, ਦਿੱਲੀ, ਮਿਤੀ 10 ਜੁਲਾਈ 1954 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ 826-3-6 ਰੁਪਏ ਦਾ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਮੁਦਾਲਾ

ਆਰ.ਬੀ. ਨਾਨਕ ਚੰਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ।

ਏ ਐਲ ਸਹਿਗਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਫੈਂਸਲਾ

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ?

ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਜੁਲਾਈ 1952 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਰੀਬ। ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਦਨ ਲਾਲ-ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜਸਵੰਤਪੁਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਪਾਵਰ-ਲੂਮ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਦਸ ਗੱਠਾਂ ਭੇਜੀਆਂ। ਮਾਲ ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਮਾਲ ਕਾਜ਼ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ 823-3-6 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, (1) ਕੀ ਮਾਲ ਮਾਲਿਕ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ (2) ਕੀ ਮੁਦਈ ਪੱਖ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਬਲਕਿ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 74-ਸੀ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈਆਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਡੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ 13 ਅਗਸਤ 1952 ਨੂੰ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਖੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੰਢਾਂ ਸਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾਗਪੁਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਵੈਗਨ ਦੇ ਫਲੈਪ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਖੋਪ ਦੀ ਓਨੀ ਹੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਮੀਂਹ

ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੰਢਾਂ

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਲੇਖ ਦੁਆਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਬੋਲਦਾ ਹੈ (*res ipsa loquitur*) ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲ ਦੇ ਵਾਹਕ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਡੀਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।